

UVODNE NAPOMENE

Tradicionalna predodžba Došašća kao vremena pripreme za Božić, pomalo blijedi u sudaru s potrošačkim mentalitetom suvremenoga društva. Već od svetkovine Svih svetih, počinje marketinški Božić. Dakle cijelih mjesec dana prije početka samoga vremena Došašća, a koje počinje prvom nedjeljom Došašća: najbližom nedjeljom blgdanu sv. Andrije apostola. Božić je do svoga stvarnoga kronološkoga slavlja (25. prosinca) već ispražnjen, a Došašću – Adventu izgleda u svemu tome nije niti bilo mjesta. Doduše zadnjih godina svjedoci smo pokušaja revitaliziranja adventskoga vremena velikim manifestacijama po uzoru na mnoge zapadnoeuropske metropole (Advent u Zagrebu, posljedično i drugi veliki gradovi u Hrvatskoj krenuli su istim stopama). Ipak, i tu je marketing i reklama u prvom planu. Advent je na takav način, držim, istrgnut iz svoga kronološko – kairolškog slijeda, odnosno i dalje sve više gubi pravi smisao i koristi ga se kao podlogu ekonomskoj računici pojedinih trgovaca.

TEOLOŠKE OSNOVE DOŠAŠĆA

Došašće – Advent redovito u vjeronaučnoj nastavi objašnjavamo kao vrijeme pripreme na dolazak Gospodnji među nas. To je jasno tumačenje s još jasnijim konačnim slavljem Božića, rođenja Gospodnjega: Bog s nebesa utjelovio se i dolazi među nas kao novorođenče. Za dolazak Gospodnji potrebno se pripremiti. Vrijeme Došašća, kako mu sama riječ kazuje, upućuje nas u tu pripravu: Isus Krist, utjelovljeni Bog dolazi među ljude. Sam izraz *Došašće* k tomu je u hrvatskom jeziku vrlo zgodan prijevod i prilagodba latinske riječi *Adventus*; ad-venio, doći, dolaziti. Ovaj izraz u jednoj jedinjoj riječi sadžava osnovu i potpuno sažetu teologiju liturgijskog vremena koje prethodi Božiću.

Došašće – Advent prije svega je liturgijsko vrijeme¹. Nije vrijeme kojim mjerimo ili označujemo kronološke periode. Vrijeme je to u kojemu se slavljenjem Božjih otajstava susreću Bog i čovjek. Ili preciznije, u kojemu se podsjećamo da će Bog doći – ponovno doći. Naglasak je ovdje na *ponovno*, što znači da Došašće nije puko sjećanje na povijesni dolazak Isusa Krista među nas te shodno tome isključiva priprava za svetkovinu Rođenja Gospodnjega. Liturgijski obrasci u misnim knjigama nedvojbeno svjedoče o vremenu Došašća kao pripravi za ponovni dolazak Kristov na kraju vremena: dakle radi se o eshatologiji, tj. o vremenu drugoga, odnosno konačnog Kristova dolaska. Ne samo liturgijski obrasci u misalu već i izbor čitanja za nedjelje i svagdane kroz Došašće u lekcionaru o tome svjedoče.

Došašće, dakle, trebamo karakterizirati kao vrijeme sjećanja na Kristovo obećanje o ponovnom dolasku, posljedično – to je i vrijeme priprave na ponovni Kristov dolazak. Sve do otprilike 12.-13. stoljeća, liturgijske knjige završavale su s vremenom Došašća. Naglasak je bio na eshatološkim temama: simbolika kraja vremenâ, kraja ovoga svijeta što prolazi. Od rečenog perioda možemo pratiti premještanje Došašća na početak liturgijskih knjiga, čime mu je implicite pridodan i novi naglasak. Kao vrijeme koje neposredno prethodi svetkovini Rođenja Gospodnjega, sve se više shvaća kao isključivo vrijeme priprave na Božić. To shvaćanje ostaje uglavnom do danas. Spomenuti marketinški naboj, kao i romantičarski pristup Božiću – pojačan s građanskim vidikom, praznika(!) odnosno slavlja Nove Godine,² i u samoj pripremi za to razdoblje teško otvara temi eshatologije prostor za razvoj svoje poruke. Sam pojam *eshatologija* koji se odnosi na posljednja vremena, i shodno tome na posljednji sud, time je dosta nepraktična tema u aktualnoj sociološkoj zbilji koja pokušava bježati od teških i neugodnih tema. Eshatologija to nije niti nešto slično želi biti. Eshatologija je poruka nade. U toj je nadi potrebno i oblikovanje liturgijskog vremena. Nada nas potiče na čekanje, na iščekivanje. Zato je Došašće u prvom redu vrijeme radosnog iščekivanja!

¹ O liturgijskom vremenu više u: A. Crnčević – I. Šaško, *Na vrelu liturgije. Teološka polazišta za novost slavljenja i življenja vjere*, Hrvatski institut za liturgijski pastoral, Zagreb 2009, 311-320.

² Čini se da se liturgijsko slavlje Svete Marije Bogorodice na 1. siječnja nije dovoljno ukorijenilo u svijesti vjernika.

Želimo li na pravi način proslaviti i uroniti u otajstvo Došašća potrebno se pripremati i za to liturgijsko vrijeme. U aktualnom rimskom obredu, vrijeme Došašća se sastoji od dva dijela: od Prve nedjelje Došašća pa do 16. prosinca. Drugi dio je od 17. prosinca pa do Badnjega dana. Jednostavan pogled u liturgijske knjige (Misal, lekcinora, časoslov) jasno to pokazuje. Prvi je dio usmjeren, kako rekosmo, eshatološki. Za primjer dovoljno je uzeti nedjeljna čitanja liturgijskog ciklusa godine A. Prvo čitanje iz proroka Izaije (Iz 2, 1-5) već u prvom retku govori o *kraju dana*: “*Viđenje Izaije, sina Amosova, o Judeji i Jeruzalemu: Dogodit će se na kraju dana, Gora doma Gospodnjega bit će postavljena vrh svih gora...*”. Evanđeoska perikopa iste nedjelje (Mt 24, 37-44) još jasnije donosi Kristov poticaj u kojemu navješćuje ponovni dolazak na kraju vremena: “*Bdijte, dakle jer ne znate u koji dan Gospodin vaš dolazi*”. Druga i treća nedjelja u prvi plan stavljaju lik sv. Ivana Krstitelja, koji je narod pripremao za Gospodnji dolazak: “*Obratite se jer se približilo kraljevstvo nebesko*” (Mt 3,2). Taj isti poziv odzvanja svima do kraja vremena. Lako ga je uklopiti u eshatološki poziv jer drugi se dolazak bliži svakim časom koji prolazi. Prva nedjelja Došašća (A) donosi nam zato i Pavlov poticaj u poslanici Rimljanima: “*Spasenje nam je sada bliže nego kad povjerovamo*”. (Rim 13,11). Liturgijske molitve prvoga dijela Došašća dobrim dijelom su eshatološki usmjerene. Tako zborna molitva ponedjeljka prvoga tjedna Došašća veli:

*Gospodine, Bože naš,
daj nam da postojani u dobru
očekujemo dolazak Krista tvoga Sina:
kad dođe i pokuca, neka nas zateče
i budne u molitvi i raspjevane njemu na slavu.*

Tek u drugome dijelu Došašća, odnosno, ako ostanemo samo na nedjeljnim perikopama, imamo *izravnu pripremu za svetkovinu Rođenja Gospodnjega, Božić*. Evanđeoska perikopa za četvrtu nedjelju Došašća u godini A donosi sam Josipov san gdje mu se ukazuje anđeo: “*Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga. Rodit će sina, a ti ćeš mu nadjenuti ime Isus jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih*”. (Mt 1, 20b)

Ovim retkom naznačuje se ne samo Isusovo rođenje, već i cjelokupno njegovo poslanje na zemlji: spasiti narod od grijeha. Jasno je da ovo uvodi i dalje od Božića, tj. uvodi u Vazmeno otaj-

stvo koje je baš u četvrtoj nedjelji Došašća izrazito naglašeno u zbornoj molitvi:

*Gospodine, po anđelovu smo navještenju
upoznali utjelovljenje Krista, tvoga Sina.
Molimo te: ispuni nas svojom milošću
i mukom i križem njegovim privedi nas
k slavi uskrsnuća.*

Poblize gledajući ovu molitvu Četvrte nedjelje Došašća možemo ostati u čudu: pred sam Božić doslovce se govori o Velikom petku, odnosno o vazmenom Trodnevlju. Ustvari, nakon objave anđelova navještenja, naznačuje se ono zbog čega je Isus i došao među nas: muka, križ i uskrsnuće, tj. Vazmeno otajstvo, koje je u stvari uvijek, nazovimo ga tako, pokretač, poticaj svih kršćanskih slavlja. Stoga, vrijeme Došašća jest i vrijeme radosnog iščekivanja ponovnog Kristova dolaska i vrijeme pripreve na svetkovinu Rođenja Gospodnjega, Božić, a u aktualnom slijedu liturgijske godine prvi te jedan od važnijih koraka prema Vazmenom slavlju.